

Växternas namn

”Om man inte känner namnen är kunskapen om tingen värdelös.”

Carl von Linné, *Critica botanica*, 1737

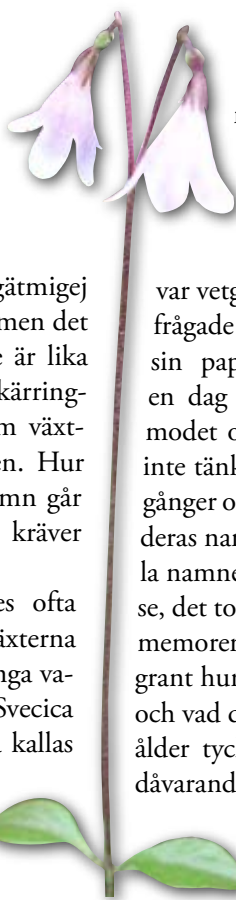
De vackraste växtnamnen som förgätmigej och ögontröst kan låta som poesi, men det finns också andra namn som inte är lika poetiska: maskros, fetknopp och kärringtand. De svenska växtnamnen berättar ofta om växtplatsen eller om något kännetecken hos växten. Hur fetknoppen och kärringtanden har fått sina namn går att förstå, men maskrosens namn kräver mer fantasi att förklara.

På 1700-talet användes ofta olika lokala namn på växterna och Linné redovisar många varianter på namn i *Flora Svecica* (Svensk flora). Gullviva kallas till exempel också oxelagg, Jungfru Marie

Lingon, Vaccinium vitis-idaea. Växten namngavs av Linné och artepitetet vitis-idaea betyder ”vinranka från berget Ida”.

Linnea, Linnaea borealis, var Linnés favoritväxt och är namngiven till Linnés ära av en holländsk botanist.

nycklar, gökblomma och kattastövel.

Carl var redan som barn road av att titta på växter och han lärde sig mycket av sin far, prästen Nils Linnaeus. Carl som var vetgirig frågade och frågade på barns vis sin pappa tills Nils en dag tappade tålamodet och sa att han inte tänkte berätta fler gånger om växterna och deras namn om Carl inte la namnen på minnet. Och se, det tog skruv, därefter memorerade Carl noggrant hur växterna såg ut och vad de hette. I vuxen ålder tyckte han att det dåvarande vetenskapliga namngivningssystemet var ohanterligt och komplicerat.

Ljung, Calluna vulgaris. Vulgaris kommer av latinets vulgus och betyder ”vanlig”.

Carl von Linné är upphovsman till det system vi använder oss av än idag för att ge växter och djur vetenskapliga namn. Innan Linnés namngivningssystem hade slagit igenom

Vad betyder växternas namn?

Vad berättar de svenska respektive latinska artnamnen om växterna? Betyder namnen samma sak? Välj exempel på artnamn från en flora. En lista med de latinska artepitetens betydelse finns i vissa floror. I *Den virtuella floran*, www.linnaeus.nrm/flora finns också växternas namn på olika språk.

Nedan ges några exempel där det svenska namnet kan jämföras med det latinska artepitetet, se det lilla växtnamnslexikonet.

- hundkex, *Anthriscus sylvestris*
- luktviol, *Viola odorata*
- femfingerört, *Potentilla argentea*
- kärringtand, *Lotus corniculatus*
- penningört, *Thlapsi arvense*

Litet växtnamnslexikon

VÄXTMILJÖ: sylvestris = i skogen; arvensis = på åkern; palustris = i kärr

FÄRG: album = vit; discolor = olikfärgad; argentea = silverfärgad

UTSEENDE: corniculatus = små horn; glabris = kal; crispus = krusig

BLOMNINGSTID: vernalis = vårblomande; majalis = blommor i maj

UTBREDNING: borealis = nordlig; alpinus = växer i fjälltrakter

LUKT: odorata = välluktande; graveolens = illaluktande

SMAK: acris = skarp, bitter; acetosa = syrlig; fatuus = smaklös

VÄXTSÄTT: erectus = upprätt; humilis = lågväxt; filiformis = trådlik

ÖVRIGT: vulgare = vanlig; robur = stark, hård; major = större

Hästhov, *Tussilago farfara*. Namnet *Tussilago* har sitt ursprung i ordet *hosta*. Växten kallas också *hosthäva* som syftar på att den använts för att lindra *hosta*.

bestod de vetenskapliga namnen av långa beskrivande fraser. Till exempel var ekens vetenskapliga namn: *Quercus foliis deciduis oblongis superne latioribus: sinuibus acutioribus angulis obtusis*. Linné gav istället eken namnet *Quercus robur*. På 1700-talet var latin

det vetenskapliga språket som användes över hela världen och de vetenskapliga namnen har därför en latinsk form.

I Linnés stora vetenskapliga verk *Species plantarum* från 1753 infördes konsekvent de tvådelade växtnamnen. *Species plantarum* är fortfarande utgångspunkt för botanisk namngivning.

Det nya system som Linné införde innebär att varje organism får två namn, ett för- och ett efternamn. Den första delen av namnet (släktnamnet) talar om till vilken grupp organismen

hör. Den andra delen (artepitetet) specificerar vilken art det är. Efter det latinska namnet på en växt står det i vissa floror angivet vem som först beskrev och publicerade det vetenskapliga namnet (auktor). Efter många växtnamn finns bokstaven L angiven, som står för Carl von Linné. Ett exempel är *Tussilago farfara* L.

De latinska släktnamnens betydelse kan ibland vara svår att klara ut, medan artepitetet ofta anger någon egenskap hos växten eller den miljö där den växer. Väx-

Vit fetknopp, *Sedum album*. *Album* anger att växten är vit.

Ripbär, *Arctostaphylos alpinus*. Artnamnet *alpinus* anger att den växer i fjällen. På bilden växer ripbär (röda blad) tillsammans med kråkbär (gröna blad).

ten kan också vara uppkallad efter en person. Linné gav släktet *Rudbeckia* namn efter sin välgörare Olof Rudbeck d.y, professor i medicin i Uppsala. Släktet *Rudbeckia* består av många ståtliga arter med vackra blommor och odlas fortfarande i många trädgårdar. *Sigesbeckia*, ett oansenligt och trist ogräs, fick däremot sitt namn efter en av Lin-

nés argaste kritiker Johann Siegesbeck, botanist från S:t Petersburg. (Släktnamnet stavas annorlunda än personnamnet.)

Linné uppkallade också växter efter sina lärjungar. Till exempel har krukväxten

Thunbergia (svartöga), fått sitt namn efter Carl Peter Thunberg.

